

АНДРАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ РОБОТИ З ДОРОСЛИМИ

В умовах нинішньої трансформації суспільства, інтенсивного розвитку ІКТ, модернізації освіти й прийняття Закону про освіту дорослих, зростають вимоги до професіоналізації педагогічного персоналу для роботи з дорослими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених цій проблемі (Л. Лук'янова, О. Аніщенко, Т. Калюжна, В. Піддячий, І. Радомський, А. Самко та ін.), дозволяє розглядати професіоналізацію педагогічного персоналу як складний багатокомпонентний, цілеспрямований, пролонгований і поетапний процес професійного становлення, розвитку і саморозвитку, зорієнтований на набуття нових компетентностей. Професіоналізація педагогічного персоналу характеризується неперервністю, системністю, синергізмом, динамізмом, циклічністю й передбачає перетворення ціннісно-світоглядних орієнтирів, мотиваційної сфери, психологічної структури професійно-педагогічної діяльності, засвоєння та реалізацію інноваційних професійних ролей і функцій [3, с. 76]. Професіоналізація є результатом свідомої взаємодії педагогічного персоналу з конкретним соціальним середовищем, у процесі якої відбувається розвиток таких особистісних якостей, які забезпечують успішність професійної діяльності та життєдіяльності загалом [5, с. 118]. Водночас однією з найважливіших якостей є андрагогічна компетентність.

Для роботи з дорослими педагогічному персоналу необхідні андрагогічні знання, уміння, навички, набуті в процесі теоретичної, практичної та психологічної підготовки. Їх можна розглядати у розрізі чотирьох структурних компонентів: когнітивно-змістовий, ціннісно-мотиваційний, рефлексивно-оцінний та оперативно-діяльнісний.

Когнітивно-змістовий компонент передбачає володіння фаховими знаннями у своїй та суміжних галузях, психолого-педагогічними знаннями, наявність організаційно-методичних умінь і навичок, розуміння андрагогічних засад освіти дорослих. Ціннісно-мотиваційний компонент пов'язаний з особистісними мотиваційно-ціннісними установками й передбачає наявність стійкого інтересу до професійно-педагогічної діяльності, ціннісне ставлення до процесу самопізнання, самовдосконалення, саморозвитку, до творчої діяльності, мотивацію досягнення успіху й професійної самореалізації. Рефлексивно-оцінний компонент охоплює такі показники, як здатність до самоаналізу, самооцінки своїх професійних та особистісних можливостей,

обмежень, власних вчинків, дій та їхніх наслідків; здатність аналізувати зміни умов професійної діяльності, згідно з якими коригувати вектор особистісного й професійного саморозвитку. Оперативно-діяльнісний компонент характеризується такими показниками, як професійна й соціальна активність, комунікативність, здатність і готовність встановлювати необхідні зв'язки й контакти з суб'єктами освітньої діяльності, уміння планувати, реалізовувати й оцінювати навчальний процес, навички управління інформацією, знаннями, освітнім процесом; системне проєктування власного професійного розвитку [2].

Крім того, важливими для професіоналізації педагогічного персоналу є такі індивідуально-психологічні якості, як інтелектуальні здібності, пізнавальна активність і креативність, здатність до конструктивного, нестандартного мислення, здатність генерувати оригінальні ідеї, швидка адаптація до нових знань, готовність до інновацій, мотивація до неперервного розвитку. А. Самко наголошує, що мотивація – це те, заради чого людина діє, розвиває свої професійні здібності, до чого вона прагне та на що налаштована. Саме мотивація є основною складовою, яка спрямовує та запускає процес професіоналізації [5, с. 118].

Як зазначає Л. Лук'янова, професіоналізація педагогічного персоналу здійснюється у процесі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації у сфері формальної та неформальної освіти [4, с. 195]. О. Аніщенко конкретизує, що формування андрагогічної компетентності фахівців має здійснюватися у процесі професійної підготовки на різних рівнях вищої освіти: початковому (короткий цикл) вищої освіти, першому бакалаврському, другому магістерському рівні; третьому освітньо-науковому/освітньо-творчому рівнях). Подальший розвиток та вдосконалення андрагогічної компетентності доцільно здійснювати у системі післядипломної освіти, а також в умовах неформальної освіти дорослих [1, с. 69].

Таким чином, можемо підсумувати, що андрагогічні засади є важливою складовою професіоналізації педагогічного персоналу для роботи з дорослими, що потребує оновлення цілей, завдань, осучаснення змісту, форм та методів підготовки. Перспективу подальших досліджень можна окреслити в напрямі нормативно-правового та психолого-педагогічного забезпечення професіоналізації педагогічного персоналу для роботи з дорослими.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аніщенко, О.В., Баніт, О.В., Калюжна, Т.Г. (2020). Андрагогічна компетентність педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих: сутнісний

аспект. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2 (20), 63-72.
URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729336/>

2. Баніт, О.В. (2020). Аналіз структурних компонентів андрагогічної компетентності фахівців з розвитку персоналу у сфері корпоративної освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2 (18), 54-65.
URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732698/>

3. Калюжна, Т.Г. (2021). Професійний саморозвиток як фактор формування андрагогічної компетентності викладача закладу післядипломної педагогічної освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 1 (19), 72-82. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726304/>

4. Лук'янова Л.Б. (2016). *Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими: теоретичний і методичний аспекти: монографія*. К.: ІПОД НАПН України,
URL: https://lib.iitta.gov.ua/710017/1/2016_monograph_Lukianova.pdf

5. Самко, А.М. (2022). Мотивація професійного вдосконалення як одна з тенденцій розвитку андрагогічної компетентності педагогів *Філософія освіти і педагогіка*, 50, 113-126. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733244/>